

PRESSEMELDING

Den norske damkomiteen (NNCOLD) - deler ut årets hederspris til beste dam prosjekt.

Norsk vannkraft er ikke død, den er ikke avvirket, tiden er heller ikke forbi hvis du er en av dem som tror det...norsk vannkraft vokser... har vokst seg solid, trygg og leverer stadig mer ren, fornybar energi. Ikke bare til oss selv, men også til Europa, gjennom et felles nett. Samarbeid og gjensidig trygghet. En kuriositet; en av årets kandidater, Nesjødammen, inngår i anlegget som hadde den første kraftutvekslingen med utlandet. Da som nå, var dette kontroversielt og industriministeren måtte stilte kabinettsspørsmål for å få saken gjennom.

Etter mer enn 100 år med bygging av dammer, tunneler, kraftverk, trafostasjoner, koblingsanlegg og linjer, etterfulgt av taler, snorklipping og hornmusikk. Daler ble fylt opp med vann, og som ble det «nye arvesølvet». Alt bygget på bl.a. kunnskap fra gruvedrift som Sølvgruvene i Kongsberg. I 2024 ble nettopp rehabilitering av de gamle gruvedammene i Kongsberg hedret med bransjens egen hederspris, Damkrona.

Etter en lang og krevende byggeperiode, kom det store vedlikeholdsarbeidet. Det er noe av det som har pågått i bransjen i de siste 10-årene. I det stille, uten pomp og prakt, har bransjen vedlikeholdt dammene som holder på arvesølvet, vedlikeholdt tunneler, fornyet kraftverk og tatt grep for naturmiljøet, og har fokusert på å rette på de negative konsekvensene av vannkraftutbygging for arter som villrein, ål, laks, Norges nasjonalfugl Fossefall og andre arter langs vann og vassdrag, slik at arvesølvet også skal skinne for kommende generasjoner. Vannkraftbransjen var ikke død, men er en moden og solid bransje.

Selskapene har selv finansiert vedlikeholdsarbeidet. Det er ingen selvfølge. Samtidig har de også bidratt solid med midler inn til fellesskapet.

Fem svært gode kandidater ble vurdert av juryen til Den norske damkomiteen (NNCOLD) for tildeling av bransjens hederspris, Dam Krona for 2025:

1. Dam Svartevatn – Eviny, Mesta, Norconsult
2. Dam Båtsvatn – Statkraft, Sundquist, Multiconsult
3. Kjela dammer – Statkraft, Hæhre, Norconsult
4. Nesjødammen – Statkraft, AF Gruppen, Norconsult
5. Trollheim dammer – Statkraft, Skanska, Sweco

Årets kandidater spenner fra rehabilitering av 5 store steinfyllingsdammer til bygging av 2 nye store steinfyllingsdammer. I alle prosjekter har flomavledning og beredskapstapping vært viktige tema. Kandidatene representerer fem ulike utbygginger, hver med sin interessante historie:

Dam Svartevann representerer Haugsdals- og Matrevassdraget hvor utbyggingen startet i 1952. I dag består anlegget av to kraftverk og 18 regulerte vann deriblant årets kandidater.

Dam Båtsvatn representerer Skjomen utbyggingen som start i 1969 og omfatter tre kraftverk med Båtsvatn som hovedmagasin.

Kjela dammer representerer Tokke Vinje utbyggingen (1957 – 1979) med 32 dammer, 16 magasiner, 108 km tunneler.

Nesjødammen representerer Neautbyggingen som startet i 1952 med Nea kraftverk med tre magasiner. Nesjødammen er et imponerende byggverk, 1 050 meter lang og 45 meter høy.

Kraftutbygging i Trollheimen startet i 1938 i Ulvundvassdraget og fortsatte med Trollheim kraftanlegg med de to store steinfyllingsdammene Follsjødammen og Gråsjødammen, senere Driva kraftverk og Grana kraftverk.

Utbyggingene har en samlet produksjon på 10,5 TWh og utgjør ca. 7 % av Norges anslåtte normalårsproduksjon på rundt 157 TWh.

	Haugsdals og Matre	Skjomen	Tokke-Vinje reguleringen	Nea-utbyggingen	Trollheimen
Årlig middelproduksjon	2007 GWh	1370 GWh	4 400 GWh	733,8 GWh	1960 GWh

Alle prosjektene har på hvert sitt vis utmerket seg ved å videreutvikle arbeidet med å rehabilitere gamle dammer og bygging av nye. Eviny (dam Svartevatn) har gjennomført elektrifisering av anleggsarbeidene, Statkraft (dam Båtsvatn) har hatt anlegget i drift en hel vinter i høvfjellet i Nordland og flere av de andre kandidatene har også tatt utfordringen med hel eller delvis vinterdrift. Statkraft (Trollheim dammer) har tatt landskapsmessige grep som gjør at dammene er byggverk en er stolte av. Statkraft (Nessjødammen) har gjennomført et stort arbeid i sårbar høgfjellsnatur, med minimale spor og Statkraft (Kjela dammer) har gjennom bygging av to nye dammer fremmet kompetansebygging, samarbeid og innovasjon.

Bransjens hederspris for 2025, Dam Krona, gikk i år til Statkraft for bygging av to nye moderne dammer for magasin Kjelavatn på Haugelifjell, til erstatning for de to gamle platedammene som ble revet. Anlegget er eid av Statkraft Energi, prosjektert med Norconsult som rådgivere og Hæhre som hovedentreprenør. Gratulerer til vinneren og stor ære og berømmelse!

Juryens begrunnelse:

«Damkrona 2025 tildeles Kjela dammer. Gamle Kjela platedammer er fjernet og gjenoppbygd som to moderne steinfyllingsdammer, instrumentert etter den nyeste utviklingen innen fagfeltet. Arbeidene er gjennomført på en trygg måte, med sterkt fokus på miljø, HMS, samarbeid og kompetansebygging. Juryen fremhever Kjela dammer som et komplekst anlegg som bidrar til å videreutvikle dambygging i Norge. Vi ønsker å hedre alle som har bidratt til et så stort prosjekt som rehabiliteringen av Kjela dammer.»

Kontaktinformasjon:

Anne Marit Ruud

NNCOLD og NVE, Tilsyns- og beredskapsavdelingen, Seksjon for damsikkerhet

Tlf: (+47) 22 95 90 06

e.post: amru@nve.no